

ՄԱՅԻ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԱՌՏՆԻՆ, ՏՆՏԵՍԱՌԹԵԱՆ, ՆՈՐՈՇԹ
ԶՆՈՒԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ
ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԻՐԵՐՈՒ

Ի. ՏԱՐԻ

Բ. Շրջան, Թ/Լ 42—43

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ԼՆՔՈՒՐՃԵՎՆ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԻՈՒՅՑ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱՆՆԻԿ ԻՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԶԱՊԼԻ ՄՈՄՃԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՏԻԱՐ ՍԻՄՈՆ ԽՈՐԷՆ

ԵՒ

ՀԱՅԿԱՆՈՅԵ ՄԱՌՔ

Գ/Ն 40 փարա

Յապրուրիւմ ԵԱՂԻԿ, Կալաթա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 50 ղրուշ. Վեցամսեայ 25 ղրուշ. :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 ղրուշ. :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 ղրուշ. :

ԳՍԻԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 54 ղրուշ. Վեցամսեայ 27 ղրուշ. :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 ղրուշ. :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 ղրուշ. :

ԱՐՑԱՍՍ. ՀԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 12 ֆրանք. :
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 7 ֆրանք. :
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 18 ֆրանք. :

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեգիրները կարելի է ղրկել Օսմ. մանտաբոնթով, փոխ՝ գրով, եւ կամ դրոշմաթուղթով (20 հատը 20 ղրուշի հաշուով) :

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար դիմել մի՛ միայն՝ .

{زغايك غزته سي}

در عايده غلطه قورشونلى خاندنه نومرو ۷

«Ծ Ա. Ղ. Ի Կ» Հ Ա. Ն. Դ. Է Ս

Կ Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրշունլու խան, թիւ 7

Ս Ա. Գ. Ա. Ե Ա. Ն. Տ Պ Ա. Ր Ա. Ն

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ

COUPE NAPOLITAINE

Կալաթա-Սէրայի Բասափին մէջ հաստատուած այս զերծա-
կատունը որ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ մեծ համբաւ չահած
է, իր կարուճեւ ին շիքութեան, ուղղամտութեան եւ արագագոր-
ծութեան համար, կը փութայ ծանուցանել յարգոյ հասարակու-
թեան, մասնաւորաբար ա՛յն երիտասարդներուն, որոնց միակ փա-
փաքն է շիք հագուիլ, թէ պատրաստ է անմման խնամքով շինել
բութիւն, բարտըսիւ, պոնժուռ, և բլտեկիթ անգլիական, ֆրան-
սական և իտալական ա՛յն գեղեցիկ և տոկուն կերպասներէն ու
րոնք օրուան նորոյթը կը կազմեն :

Անկարելի է գոհ չմնալ

4—10

ՇԱՀԻԿ

(671) Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 42-43

6 ՅՈՒՆԻՍ 1907

ԳՐԱԿԱՆ ԳՐԱԹԵԿՆԵՐ

«Ծաղիկ»ի այս թիւով իր առաջին մուտքը կ'ընե հայ թերթի մը մէջ, «Լեւանդ Հեռաց»ի դեռասի աշխատակցունին «Միռէյ», ծածկանունն մը՝ որուն տակ կը պահուէր մեր բարձր դասու պատկանող տղանդի տէր օրհորդներէն մին: Հետեւեալը իր ներազգած եղբորէն մէկն է, զոր քաղաքացիական պատերազմէն մեր ընթերցողներուն:

ՀՄԱՅԱԹԱՓՈԻՄ ՄԸ

Եղբորս

ուսնի կիսաջերմ տան մըն էր, Բրինժբոյի մէջ... Գիշերուան գեղեցկութիւնը տունէն դուրս հրաւիրած ըլլալով երիտասարդ բանաստեղծը՝ Առման՝ դէպ ի «Լանկի տուն» ուղղուեցաւ: Բայց, փոխանակ կանգ առնելու կլօստա զբօսարանին առջև, ուր ցրցքուն ամիսին մը կը կուտակուէր առտակաւ, Առման՝ բնութեան և մենութեան խօս հիացիկ մը՝ դէպ ի հրուանդանին ծայրը առաջնորդող քմշոտ նրբուղին ձեռք առաւ:

Հոն տիրապետող հրաշալի մեծավայելչութիւնը զինքը յափըտակեց. և ամէնէն արտակարկառ խարակներէն մէկուն վրայ նշտակելով՝ երազանքներուն ազատ ճախրանք մը տուաւ: Գլխուն վերեւ կուսամբիժ երկինք մը լուսաւոր աշուկները կը ցայտեցնէր. լուսինը իր առաջին տառնակին մէջ տակաւին՝ ճիշդ գլխուն վրայ կը փայլէր և իր թափանցիկ ճառագայթները մարդարտափայլ լոյսով մը կ'ողողէին թեղօնները, ժայռերը: Կլօստայի ճոխօրէն վիժակուած կանանչութիւնները, ծովը՝ համակ բլրերը ու սարիւրայ, ագամանքի շողեր կ'արձակէր լուսին թափած ճառագայթներուն տակ:

Դրացի կղզիներուն ուրուանկարներն ու զանոնք ասղնտող լոյսերը կը ցոլային ջուրերուն թափանցկութեանը վրայ: Ծանր լուսթիւն մը կը պարուրէր ընտթիւնը, մինչ պաշտելիօրէն այլալլած կոհակներուն յաւիտենական հեծեծանքները մերժուողի մը յուսահատութեամբ կուգային համրուել հողին ժանեկաձև եղրերը... և սլւքէն խլուած թեղօշներուն հառաչանքները կուգային ներդաշնակուիլ, ողբազին արձագանդով մը ջուրի մնջիւններուն հետ...:

Ամէնէն անտարբեր անձն իսկ չպիտի կրնար անդգայ մնալ գիշերի այս հրապոյրէն, ուր կը մնար Առմանի նման գոյացութիւն մը, որուն զգայիկ կերպով բանաստեղծական հոգին ամէն բան աւելի ուժգին, աւելի խորունկ կը զգար: Անճառ հեշտութեան տպաւորութիւն մը իր վրան կը տիրապետէր... Սիրտը լայնօրէն կը ներշնչուէր իրերէն արձակուող բանաստեղծութեան բոյրերով:

Յանկարծ, մելամաղձոտ ձայն մը բարձրացաւ լուսթեան մէջէն. Առման վեր ցատկեց. ի՞նչ էր այդ ձայնը ա՛յնքան թարմ, ա՛յնքան քաղցր, որ կուգար իր անուրջները պղտորել. կնկան ձայն մը. ա՛յդ պահուն, մանաւանդ ամայի տեղէ մը. չէ՛, ատիկա հաւանական չէր, այդ ձայնը պարիկի մը ըլլալու էր, ջրանոյշի կամ համբարուի որ եկած ըլլար վրօսնուլ այիքներուն ցցունքին վրայ: Անգիտակցաբար, Առման ոտքի ելաւ, և աղմուկ չհանելու անհամար նախզգուշութիւններով սահեցաւ. այն կողմը ուրկէ այդ ձայնը կուգար ա՛յդքան աղւոր... հետզհետէ ձայնը աւելի մօտէն կը հնչէր...: Առման կանգ առաւ... հո՛ր ըլլալու էր երգչուհին, քանի մը քայլ անդին: Թեղօշներու վնջակով մը բաւականաչափ ծածկուեցաւ Առման և գլուխը դուրս հանեց մէջէն, շունչը գրեթէ բռնած, իր ներկայութեամբ պարիկը չխրոչեցնելու համար, պարիկ մը, արդարեւ պարիկ մը էր այդ դեռատի աղջիկը որուն տեսքը արեւու ճառագայթի մը պէս չլացուց բանաստեղծը...: Սպիտակ շղարչէ չրջադգեստ մը հագած էր որ իր հմայիչ մարմինը կը կաղապարէր. շոգենման շղարչ մը մարգրիտներով կէտկիտուած օդային լուսապսակի մը պէս, կը ծածկէր անոր դեղեցիկ թուխ գանգուրները. սև աչքերը կախարդիչ նայուածքներ ունէին, խաւակներէն մէկուն վրայ անա՛նկ մեղկութեամբ մը փռուած ինկած էր, որ իրարու վրայ դիզուած բարձերու վրայ պառկած ըլլալու պատրանքը կուտար. առջին կը նայէր ան տխրեցուցիչ մելամաղձոտութեամբ մը: Ամէն բան աստուածային էր իր մէջ, իր ձևը, դէմքը, նայուածքը, թախծութիւնը... ձայնն իսկ մաքուր հնչականութեամբ գերերկրային հայք մը ունէր... աչքերուն մէջ ցոլացող եռանդուն հոգին գիտէր սիրել, սիրել այն կիրքով՝ զոր Առման կը հռչակէր իր տաղերուն մէջ, անիկա կը մարմնացնէր

իրմով խտեալ կինը՝ զոր եղերերգակ բանաստեղծը հազիւ երազել
կը համարձակէր... Առմանի առաջին հիացումը պաշտումի կը փո-
խանակուէր այդ ընտիր կնոջ հանդէպ. և այդ շքեղ գիշերուան
ատեն, դիտելով այդ հիասքանչ երեւոյթը, սիրո՛ւն ընթերցուհի-
ներ, աղնիւ ընթերցողներ, դիւրաւ կրնաք հասկնալ ինչ որ կ'անց-
նէր գեւաատի տղուն հոգւոյն մէջ:

Արդարեւ, այդ գեւաատի աղջկան պէս արարա՛ծ մը պէտք էր
հողանիստին գեղեցկութիւնը շքեղացնելու համար... և եթէ հա-
մայն բնութիւնը լուին կը մնար, այդ հրեշտակային էակին երգին
հոգեղգածութեամբն էր...

Առմանի սխրանքն ու երանութիւնը ա՛յն աստիճանի հասած
էին որ կարծես պիտի մեռնէր... իրականին գիտակցութիւնը
կորսնցուց... ապշութիւն մը զինքը թմրեցուց... երազներու մէջ
կը թափառէր... նայուածքը կը քողաւորուէր, իրեն անանկ կու-
գար որ թեւեր առած՝ պարիկներու հետ կը սաւառնէր մթնոլորտի
մը մէջ համակ վարդաթոյր, համակ կապոյտ... ուր կը ժպտէին,
դէպ ի երկինք բարձրանալով, լուսնի ճառագայթէ մը առաջնոր-
դուած... աւելի վեր կ'ելլէին, մի՛շտ աւելի վեր, մարդարիտէ
լուսաճաճանչներու մէջէն վեր...:

Երբոր ինքզինքին եկաւ Առման, պարիկը անհետացած էր:
Դէպի խարակը յառաջացաւ երիտասարդը, ուր աղջիկը նստեր էր.
ո՞ր երջանկութիւն, մացառներուն կառչած դտաւ հոն մաս մը անոր
չղարչներէն. ուրախութենէն խելայեղ, սիրայեղձ փափկութեամբ
մը չրթունքներուն մօտեցուց... մինչև լոյս մնաց հրուանդանին
ծայրը, ջղուտ երթեկով մը բանաստեղծութիւններ հիւսելով գի-
շերի այդ երկնային տեսիլքին վրայ...

* * *

Հետեւեալ օրը, իրկուան ժամը վեցի պահերուն, Առման՝ Տի-
ասքէլօ ուղղուեցաւ, ուր ըստ սովորութեան, բաղմանդամ ըն-
կերակցութիւն մը համախմբուած էր, և բարեկամներու խումբի մը
մէջ նստաւ: Կը ջանար միտքը ուրիշ կողմ դարձնել խնդալով երի-
տասարդուհիներու հետ որոնց ո՛չ շնորհք կը պակսէր ոչ ալ գեղ:
Բայց, որչափ պաղ ու մակերեւութական կ'երեւային իր աչքին
ըլոր այդ աննշան պուպրիկները: Ի՞նչ տարբերութիւն անոնց ու
նախընթաց գիշերուան հրեշտակին միջև: Ինքզինքին կը հարցնէր
թէ բոլոր այդ սին արարածները որ մեղմեղանքներով կը խնդային,
ունէ՞ին սիրտ մը, սիրտ մը կարող սիրելու զգալու, տառապելու.
ա՛հ, ո՞ւր էր ան, այդ պահուն, գիշերուան կախարդիչը. ո՞ր քա-
րանձաւին մէջ կը հեծեծէր արդեօք, ի՞նչ էր իրեն տխրութեան
պատճառը, որ սակայն իր հրապոյրներէն մէկը կը կազմէր: Սրտին

վրայ կը պահէր երիտասարդը շղարշին պատուած կտորը—շղարշ մը զոր պարիկները ասեղնագործած էին անտարակոյս—և անով փափկանոյշ գգուանք մը կը զգար...

«Տե՛ս, Ժա՛նն Մառվիյը», աղաղակեց երիտասարդ մը մատնանիչ ընելով վարտիք հագած աղջիկ մը որ հեծեղանիւով իրենց կողմը կուգար։ Կոկորդալիը խնդալով մօտեցաւ նորեկը, արծակ համարձակ։ Ո՛վ ապշոյթ, նոյն ինքը... գիշերին բանաստեղծական դեռատի աղջիկն էր։ Առման շփոթած մնաց. կարելի՞ բան էր։ Այդ աղջիկը հեծեալի մը կազմածքով, այդ վարտիքով, այդ ստահակ երեւոյթով, ճուրի խնդուքով աղջիկը գիշերուան հրեշտակային երգի՞չն էր։ Գեղեցիկ, սո՛քն պարագային մէջ գեղեցիկ էր ան, բայց այդքան տարբեր եղանակով մը. նոյն սև գանգուրները կը շլշանակէին դէմքը, միայն, թռչտուն շղարշին տեղ առնական գդակ մը կը կրէր գլուխը։ Միեւնոյն սև աչքերը կը ժայթքէին. միայն մեղամաղձոտութեան տեղ չարասիրութիւնը կը ճարձատէր հոն։ Իր մոյնքը որ լուսնի շողերուն ներքև ճերմակ կ'երեւար, լոյս աչքով թեթեւապէս արեւախանձ էր. բայց աւելի սիրուն կ'ընէր զինքը այդ թխութիւնը որ արեւու համոյրի մը թողած հետքերուն կը նմանէր... և բերնին վրայ, ուր երէկ մեղեդիական երգեր կը թռչտէին, հի՛մայ Բարիզեան պուլվառներու յատուկ լեզու մը կ'անցնէր, արկուբեան յարբառներով, տգեղ բառերով լեցուն, ա շա ժի՞ք լեզու մը. միւսներէն աւելի ուժով կը խնդար, կը մարէր ցրտարանութիւններու համար, և բոլոր երիտասարդներուն հետ կը ֆիլիթէր։ Միւս բոլոր կիներէն աւելի անհամ, աւելի մակերեսային բան մը կ'երեւար։ — Ա՛հ, աղէկ միտքս ինկաւ, Ժիւլիէն, ըսաւ խոշոր տղու մը, մանչու պէս ականջէն քաշելով, ինծի տուած շղարշ պատուեցաւ, ուրիշ մը տունելու ես։ — Պատուեցի՞ր, ո՞ւր տեղ. — Երէկ գիշեր, հրուանդանը։ — Հրուանդանը, բայց մենք ալ հոն էինք և քեզի չտեսանք. — Անոր համար որ զբօսարանը չէի։

— Հապա, ծայրերն էիր, միսմինակ լուսնի լոյսով երազելու համար, հարցուց ծածկամտօրէն ուրիշ երիտասարդ մը։

— Ի՛նչ ապուշ ես, սիրելի՛ս, պատասխանեց Ժա՛նն, լուսին, սոխակ, բնութիւն, բանաստեղծութիւն, ինծի համար անձանօթ ու սին բառեր են, այդ կարգի խենդութիւններուն վրայ կը խընդամ։ Գիտցէք որ Կլօսսայի այդ հռչակաւոր ծայրը գացի Մառլին ափի բերան ձգելու համար. երեւակայեցէք որ կը համարձակէր պնդելու թէ կը վախնամ ես ինքս, Ժա՛նն Մառվիյ, միս մինակ գիշերատուն մինչև հող երթալու։ Ապուշութիւն, հէ՛, գացի ահաւասիկ. իր նաւակով պիտի գար ինծի միտուելու և տեսնելու թէ ո՞ր աստիճան քաջ եմ. իր մօրը սիրելի եղող մեղեդիներէն մէկը սկսայ

երգել. դժբախտաբար նաւակ մտնելու փութկոտութեամբ շղարչիս ծայրը թուփի մը կառչեցաւ:

Կասկած չէր մնար ալ. այդ պզտիկ հեծեալը գիշերուան դիւ-
ցաղնուհին էր, պարիկը, անհիւթ էակը, աստուածայինը, Առմանի
տաղերուն ներշնչողը: Ո՛վ բախտի հեգնանք, վերստին տեսնել
զայն, ճանչնալ, խօսիլ, և իր խաբէութեանց ենթարկուիլ. ինք
որ երէկ պիտի ուզէր ահռելի մարտիրոսացումներով տառապիլ ա-
նոր շրջազգեստին ծայրը համբուրելու համար, հիմայ անոր իրեն
ուղղած հաճոյակատար ժպիտներուն առջև, — վասն զի գեղեցիկ
տղայ մըն էր ինք, — կը ջղայանար, կը զզուէր, այլ ևս չէր բազ-
ձար անոր: Յաւով կը մտածէր իր ապուշութեանը վրայ. պզտիկ
պատրանք մը բաւական եղած էր զայն փառաւորելու համար:
Լուսնի լոյսով այդ դեռատի աղջկան երգելը լսելով այդ հրապու-
րիչ վայրին մէջ, իտէականացուցած էր զայն, տխրութեամբ և
զգայնութեան շնորհով, մինչ իրականութեան մէջ այդ պաշտելի
մանկամարդուհին ցուրտ ու դատարկամիտ անձ մըն էր, անսիրտ,
անզգայ: Գիշերուան խօլ կիրքը վերջացած էր ա՛լ, վասն զի հար-
ուածը ծանր էր, հմայաթափումը խի՛ստ անողոք: Կուլար ներք-
նապէս իր երազներու սիրուհիին վրայ, ա՛լ ոչինչ կը զգար այդ
ժամնին համար որ ոչ մէկ նմանութիւն ունէր գիշերուան պարիկին
հետ, բոլորովին հակակրեկի: Այսպէս իր պարիկը երազներու ար-
քայութիւնը սաւառնեցաւ. վայրկեան մը միտքն փայլած և աստպի
մը նման անհետացած առ յաւէտ... ոչ սակայն առանց մաս մը
թողելու իր անուշահոտութենէն իբր յիշատակ Առմանի հոգւոյն
խորը:

Միռէյ

ՀԱՅԿԱՆՈՅԵ ՄԱՌՔ

Հաւաքածոյ. — ՍՏԱՅԱՆՔ ծանօթ ուսուցիչ և դասագրքերու
հեղինակ Սիմոն էֆ. Դաբամաճեանի նոր հրատարակած ՀԱՒԱՔԱԾՈՅԻ
ՄԱՍՆ, Ա. ՄԱՍՆ, Ե. տպագրութիւն, բարեփոխուած և նոր հատ-
ուածներով ճոխացած: Գին 5 դահեկան, կեդրոնատեղի Կ. Պոլիս
Հաճոքուշո խան, թիւ 242: ՀԱՒԱՔԱԾՈՅԻ Ա. և Բ. մասերը, իբր
20 տարիներէ ի վեր մեր դպրոցներուն մէջ գործածուելով գնա-
հատուած են միշտ: Հետեւաբար աւելորդ է այս նոր տպագրու-
թիւնը յանձնարարել մեր դպրոցական վարչութիւններուն:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ

Հանրածոպ (ժապո).— Զեռնոցները.— Գլխարկի ծաղիկներ

Շատոնց հինցած նորոյթ մը սա ժապոները բոլորէ եղած կամ բոլոր քաղաք, նորաձեւութեան կարգ կ'անցնին յանկարծ: Մեծագոյն վայելչութիւնն է բաց ձգուած ժապոնի մը տակէն կրել ժապո մը, ճեփ ճերմակ, բարակ, պոստի, բոլոր: Պէտք է դիտել որ, ճերմակ ժապո մը միշտ փոքրիւմ քայքայուն լրջութեան մէջ զուարթ չող մը կը խառնէ, առանց սակայն զայն թեթեւցելու: Լաւագոյն ժապոներն են ճերմակ և խիստ մանր բոլորէ կրողները:

Ամառնային սպիտակ զգեստներուն հետ պիտի կրենք համադրոյն ձեռնոցներ, լուսանցիկ թեզանիքներով, ինչու որ մեր խոսքները կը պահեն իրենց շնորհալի կարճ թեւերը: Բայց այս գլխին կամ մետաքսէ լուսանցիկ երկայն ձեռնոցները պէտք է դործածել միմիայն թեթեւ արդուզարդներու հետ: Հագուստը որքան ծանր ըլլայ կաշի ձեռնոց մը ա'յնքան անհրաժեշտ կը դառնայ: Այս տարի Շուեհտական կաշիէ ձեռնոցները մեծ ընդունելութիւն գտած են ամէն կողմէ: Տիկին Ռէթան, կ'ըսեն, Բարիզեան մեծ արուեստագիտուհի մը, այս տարի սե շուեհտական կաշիէ ձեռնոցներ կը կրէ բաց գոյն հագուստներու հետ, նոյն իսկ եթէ ճերմակ հագած ըլլայ. աւելորդ է ըսել թէ շատ են իրեն հետեւողները:

Ծաղիկները, ամէնքն ալ կը դործածեն այս տարի: Մեր գլխարկները կը հեծեն ամէն տեսակ գեղեցիկ ծաղիկներու տակ: Պսակներ փունջեր, ողկոյզներ ամէնքն ալ իրենց տեղը ունին: Վարդերը մանաւանդ մեղ կը մոլորեցնեն, ա'յնքան արուեստով ու նրբութեամբ չինուած են: Ֆրանսական պզտիկ վարդերէ պսակներ գլխարկները կ'եղերեն սիրուն վայելչութեամբ մը. պսակներ կան որ կաղմուած են խոշոր մութ գոյնով վարդէ մը, անոր կից վառվռուն գոյնով վարդ մը, քովը մարմրուն տոգոյն վարդ մը, և շատ աղւոր կ'երեւան:

Ասկէց աւելին ալ կայ. ոմանք բնական գեղեցիկ վարդ մը կը գետեղեն իրենց գլխարկին վրայ, այս նորաձեւութիւնը, խիստ յանձնարարելի, կը պատշաճի ճերմակ պոստի գլխարկներու, զոր մեր տղաքն ու երիտասարդուհիները կը կրեն այս ամառ: Այդ

պարագային աւելի պատշաճ կ'ըլլայ նոյնօրինակ բնական վարդմըն ալ կրել հազուստին վրայ, կուրծքը կամ գօտին: Եւրօպիոյ մէջ կիները սկսած են այս տարի երեկոյին արդուզարդի ատեն գլուխներն ալ զարդարել ծաղիկներով, հազուագիւտ և գեղեցիկ ծաղիկներով:

ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

ԱՌՏԵԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԴԱՍԵՐ

Կեռասի դոնդոդ

Գաւաթի մը մէջ հալեցուցէք 50 տրամ չաքար, պաղ ջուրով. նոյն մեծութեամբ գաւաթի մը մէջ հալեցուցէք 20 տրամ խէժ, աւելցուցէք վրան նոյնչափ գաւաթ մը ուռ: Ռօմն ու խէժը իրարու մէջ լեցնելէ յետոյ պարզուտէ մը անցուցէք, և հալած չաքարին մէջը լեցուցէք: Կաղապար մը առէք և անոր ամէն մէկ ծայրը մէյմէկ կեռաս զետեղեցէք. յետոյ խառնուրդը մէջը լեցուցէք, զով տեղ մը թող մնայ այդպէս կաղապարով քսանըչորս ժամու չափ. յետոյ դուրս հանեցէք կաղապարներէն և զետեղեցէք պնակի մը մէջ, կեռասները վրայ բերելով:

Վառեակները.—(Տրդ)

Լման հացի մը փորը դանակով ձեւի բերելով տնակ մը շինեցէք, դռնակով, պատուհաններով և մէջը փորուած բնականաբար. յետոյ իւղոտեցէք մէջով դուրսով և փուռը դրէք որ կարմրի: Միւս կողմէ վառեակ մը կարմրցնելով զգուշութեամբ ձեր տնակին մէջը մտցուցէք, անշուշտ տնակին յատակը բաց պէտք է ըլլայ. այն ատեն վառեակին մէկ ոտքը դուրս կը թողուք տնակին տանիքէն որ ծխնելոյզի մը երեւոյթը կ'առնէ և կը բերէք սեղան:

(Տրդ)

Հացի կեղեւները երկայն երկայն կտրելէ յետոյ իւղով կարմրցուցէք և փայտակոյտի պէս շարեցէք պնակին մէջը. ասոնց վրայ ծածկեցէք կարմրցուած հաւու միսերով և վրան լեցուցէք թացան մը պատրաստուած կարագի մէջ կճռտացած աղատքեղէ և քանի մը կաթիլ լէմոնէ: Պնակին եզերքը քանի մը տապկուած սունկ, քանի մը ստեպոլինի թթուուտ, և կանաչ ձիթապտուղ:

(777)

Հաւ մը ամբողջութեամբ տապկել խոշոր ամանի մը մէջ, այսինքն առանց ոտքերն ու գլուխը կտրելու. երկայն պնակի մը մէջ կեցունել, գետնախնձորի քիչոռի մէջ թաղելով, և սեղան բերելու ատեն աշօղի մէջ թաթխուած պատառ մը հաց զետեղել հաւուն կոկորդը և լուցկիով մը վառել. սկիտի կարծուի թէ հաւը սաստկութենէն բոցեր կ'արձակէ բերնէն:

ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՍՐՏԻ ԷՋԵՐ

Խ Ո Յ Ա Ն Ք

Բանաստեղծ մեկ բաբեկամիս

Լուսթիւն...

Ոգիները ստուերներու մռայլ, նորին չգարշովը զգեստաւորուած՝ կոյս լուսթեան ու խորունկ խաւարին մէջ կը թափառկոտին: Երկինքի կապտանոյշ խաւերէն նոհած, զրախտային երանութիւններուն անընտել՝ տառապանքի հարազատ որդեգիրներն են անոնք որ դեռ չեն յազեցած աշխարհի տառապանքին արբշտիչ ու աննիւթ թացնող նեկտարէն, վար կը սահին մեղմիկ, անշշուկ՝ դէպի աշխարհ դեռ ապրելու համար կեանքը ցաւերուն, տուայտանքին, լքումին...:

* *

Սեղանիս առջև հակած տրտում, մելամաղձոտ, լուսթեան, գիշերին խորհրդաւոր, խուլ հեւքին կ'ոնկնդրեմ... Ինչ քաղցր է անքննելի, աննիւթ ու անշօշափ մութն ըլլալ, անոր պէս միսթիք ու նուրբանուրբ թելերով հիւսուիլ, ըլլալ խորունկ ու անյատակ, ըստուերներու պէս անմարմին՝ յածիլ անշուկ, լուիկ, լողալ Անըմբռնելիութեան ուկէտնին անվերջ ալքերուն մէջ...:

* *

Ծղրիթները իրենց խորհրդաւոր յայգերգը կը մեներգեն խոլ, տարտամ. խորհրդածին լուսթիւնը, ցաւոտ, գաղտնիքներով ծոցաւորած խաւարը աւելի կը խորունկնան, կ'անյատակին գիշերային այս միմունջէն, որուն պարզ, անարուեստ չեչտերը հրազաթոր, կապոյտ երկինքին խորը բացխրոյ լուսաւորներու ու քթթումներուն պէս կը հատկոտին, կը բացխրին... ու կ'երգեն անընդհատ ինչ որ տխուր է ու մեղանոյշ, ինչ որ ցաւոտ է ու խորհրդաւոր:

* *

Լքուած, անյուսութեան մրուրովը սնած լանաստեղծին մրու-

մունջները, թէ ղգացումներու թրթռումները, ամայի լռութեան խոր հեկեկանքը, թէ խաւարին ցաւոտ հծծանքը, տառապանքի անուշ ալելու՛ն, թէ կեանքի խորունկ կամ մահուան ցրտին գաղտնիքին հեգումն է ցայգերգը ծղրիթներուն թաղծաշունչ, մելանոյշ, հեկեկուն...

* *

Ու «բոյլ մ'անուրջ» լամբարս, ու շուրջս նիրհող նիւթ իրերը բոլոր լքած.— լքուելէ վերջ լքելու համն ալ առնելու համար կարծեա—խոյանքի վայրկեան մը կ'ուզեմ ապրիլ, որովհետեւ կ'ղգամ որ սիրականիս կարօտը սիրտիս անծիրութեանը մէջ կը մխայ, մտերմութեան համբոյրը շրթունքիս վրայ կը հալի, հոգիս ըղձաւեր՝ անոր մտապատկերովը կը տուայտի...

Ու կարօտին լուռ երգովը—իմ աղօթքս—կը խոյանամ հեռաւորութիւնովը չքնաղատիս, պարմանոյշ մտերմութեան բնագաւառները...

Արդեօք մեղսալից նկրտում մըն է աս, ո՛վ Աստուած...:

ՄԱՆՆԻԿ ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

ՕԳՏԱՇԱՏ ԽՅՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

...ԱՌԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

Հաղարաւոր անգամներ պատահած է որ մայր մը, հայր մը, կամ անդրանիկ քոյր մը՝ ձանձրացած իր պղտիկներուն աղմուկներէն, քաշուելու, առանձնանալու պէտքը ղգացած է, քիչ մը հանգիստ և եթէ կուղէք քիչ մըն ալ հաճոյք վայելելու համար: Շատ անգամներ նոյնպէս, այցելութենէ այցելութեան պտտող աշխարհիկ կիինը՝ պէտքը ղգացած է ատեն մըն ալ լուռ ու մինակ ապրելու, շունչ առնելու, և միեւնոյն ատեն դադրեցնելու համար անհասնում խօսակցութեանց թելը որ մինչև շնչասպառութեան կը կը տանի յաճախ:

Միևնուրեք տարեկան մէջ երբ մարդ ինքզինքը հանգստացուցած է, խաղաղիկ հաճոյք մը կը գտայ, որ միեւնոյն ատեն բարեբար հանգամանք մը ունի:

Բայց երբ կրկին գտնենք մեր պաղարկունութիւնը, երբ մեր աչքերը հողի առնեն նորէն, մեր ականջներն ալ լսելու բաներ փնտռեն, ու մեր ուղեղին մէջ տենդայոյղ կերպով գործող արիւնը վերստանայ իր կանոնաւոր գործունէութիւնը, դարձեալ պէտք

կ'զգանք լսելու ձայն մը, և կենդանի, խօսուն էակ մը ունենալու մեր մօտը: Մարդկային կարօտը մեզ կը պարուրէ, լուսթիւնը մեզ կ'ահարեկէ, և կը ըողձանք կեանք, եռանդ փնտռել մեր չորսդին:

Չեմ ըսեր թէ, սիրելի ընթերցողներ, ձեզմէ մէկը առիթը ունեցած է այս նեղութիւնը զգալու, բայց ապահով եմ թէ ձեր յիշատակները քրքրելով, ամէնքդ ալ, պիտի գտնէք ունեցած ըլլալ վարկեան մը ուր մինակ ըլլալնուդ համար տառապած էք: Կը հասկնաք անշուշտ թէ խօսքս բարոյական կամ մտաւորական առանձնութեան համար չէ, ինչպէս նաև ա'յն մենութեան որուն կ'ենթարկուի մարդ՝ իրեն չը նմանող և զինքը չհասկցող ուրիշներ գտնելով իր շուրջը: Կը հաւատամ թէ անպատճառ ունեցած էք դուք վարկեան մը, ուր տառապած էք չը գտնուելով զձեզ չըջապատողներուն քով, որոնց բացակայութիւնը պարզապէս կը խղզէ կը տանջէ ձեզի: Պարագանքը շատ են, ինչպէս հիւանդութեան, ճամօորդութեան ատեն ուր մարդու մը ներկայութիւնը երբեմն շունչի մը չափ պէտք մը կը դառնայ: Ասանկ առիթներու մէջ, ո'րքան պիտի ուզէիք բնականաբար որ յսնկարժ բարեկամ մը գար, իր անուշ ձայնը լսելի ընել տար ձեզ, որուն ի լուր նոր կազդոյր մը, նոր կեանք մը ստանայիք:

Այս դմնդակ տպաւորութիւնը աչքի առաջ ունենալով, պիտի ուզէի որ, դուք, սիրելի ընթերցողներս անկեղծօրէն կարեկցէիք անո'նց վրայ որոնք առանձնացած կեանք մը կ'անցընեն: Ինչ որ դուք կ'զգաք, պատահաբար ձեր միայնութեան մէջ, ուրիշներ կան որ ամէն օր մենակեաց են, ու կղզիացած, և հետեւաբար կ'զգան ամէն օր մենութեան դառնութիւնը: Ասոնք երբ իրիկունը իրենց տուները կ'երթան գիշերելու, «բարի եկար» ըսող մը չկայ իրենց: Իրենք իրենց կը նստին սեղանը, առանց կարենալու ընտանիքին մաս կազմող անհատի մը անուշ ձայնը լսելու: Տեսէք այրի կինը որ ոչ ոք ունի իր քովը, զաւակ ալ չկայ որ օգնէ իրեն: Ոչ մէկ բառ կը խօսի, ոչ մէկ բան զինքը կը վրդուի, կը գրգռէ: Մինակը պիտի ուտէ, մինակը պիտի աշխատի, և ո'չ մէկ յոյս ունի իր մենութենէն փրկուելու:

Այսպիսիներուն կարեկցիլ ամէնէն մեծ բարիքներէն մէկը կրնայ ըլլալ մեզի համար, ինչ որ ալ ըլլայ մեր նիւթական պիւտճէն: Տա'նք իրենց մեզի այցելելու առիթը, ընդլայնե'նք մեր ընտանեկան շրջանակը, ուր այդպիսիներն ալ կարենան իրենց տեղը ունենալ, երթա'նք իրենց մօտ, անոնց ներքին կեանքը տեսնելու, անոնց տուներուն դոր պատերը աղմուկով, ձայնով լեցնելու, որպէս զի մեր մեկնելէն վերջ զուարթութիւն, սիրտինք գտնեն անոնք: Բայց չեմ ուզեր որ չափազանցութեան տարուին խոր-

հուրդներս, և այս կերպով, մուտ գտնեն ընտանեկան յարկերու մէջ ա'յնպիսի անձեր որոնք վրդովեն ձեր յարկերուն հանգստութիւնը: Զբօսանքի պահերուն, ընտանեկան այցելութեանց ժամերուն մէջ, հիւրասէր եղէք սակայն անոնց նկատմամբ, որոնք ճգնաւորական կեանք մը անցընելով յաճախ կիսավայրենի դարձած են: Հաճոյքներ տուէք անոնց, պատուասիրեցէք զանոնք, և մանաւանդ այնպիսի տպաւորութեան մը տակ թողուցէք զիրենք որ, զգան թէ ա'լ մինակ չեն աշխարհի մէջ, թէ կրնան իրենց ուզած ատեն ձեր մօտը գալ և կամ ձեր ներկայութիւնը վայելել իրենց քով: Այս բոլորը անոր համար որ անոնք ալ զգան թէ ընտանիք մը ի'նչ գերբնական հաճոյք մը կը պատճառէ մարդուս և իրենք հետզհետէ անոր կազմութեանը ջանադիր ըլլան իրենց հաշուոյն:

Տարակոյս չկայ թէ մեծ զգուշութիւն պէտք է սակայն այս բանին համար: Կեղծ թշուառներ կան, որոնք օգուտ քաղելով իրենց շուայլուած բարեացակամութիւններէն, անտանելի կը դառնան և կը շահագործեն ձեր բոլոր բարի զգացումները: Խորունկ ուսումնասիրութիւն մը անհրաժեշտ է գիտնալու համար թէ ի'նչ տեսակ մէկն է այն որուն բարիք կ'ուզէք ընել. դեռ բոլորովին չմտերմացած անոր հետ, դնելու է զայն ա'յնպիսի պարագաներու մէջ ուր իր նկարագիրը ի յայտ բերէ այդ մենակեացը:

Ու անգամ մը որ յայտնուեցաւ այդ նկարագիրը, ձեզ կը մնայ բարեկամական կամ ոչ ընթացք մը բռնել անոր հետ: Եթէ բարեկամի մը հետ է գործերնիդ, կրնաք վստահ ըլլալ թէ՛ լաւագոյն գործ մը ըրած պիտի ըլլաք ընտանիքի սէրը ներշնչելով անոր:

ԶԱՊԷԼ ՄՈՄՃԵԱՆ

Կնոջ հոգեբանութիւնը. — (Հրատարակիչ Գարագաշեան թովմաս, Կիրասոն, հեղինակ Հանրի Մարիոն, թարգմանիչ Կ. Ս. Թուխմանեան, գին 8 դահեկան): Կնոջ հոգեբանութիւնը կինը ճանչցնող, անոր յատկութիւնները երեւան բերող, և դաստիարակութեամբ զանի իր բնական կոչումին ու դերին առաջնորդող գործ մըն է, որ ջերմապէս յանձնարարելի է ամէն կնոջ համար:

ՓԱՌԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ

—•••••

Ժան Պերնառ եւ Օգիրիս. — «Ռեկլամ»ով քարեգործութիւն. —
Բուռն մուրացիկները. — Աստուածածնայ զարդոսկիները. —
Աղիւսիկ աղջիկ մը որ դասագիրք չունի. — Աքիսողով
աղան եւ իր իւղագիւնը. — Մասաղները՝ շափուած
հարուսներուն կողմէ:

Փառքի ու պերճանքի ցուցամուկան շանթալից կերպերը
զորս իբրեւ կանացի մենամուլութիւն կը վերագրենք յաճախ իգա-
կան սերունդին, անվիճելիօրէն կը շեշտուին նաեւ ո՛չ նուազ, այ-
րերուն քով ալ. մանաւանդ, պարագաներ կան ուր բաղդատմամբ
կիները աւելի նուազ փառք կը փնտռեն, ինչպէս պէտք էր որ
ընէին էրիկ մարդիկ ալ. վասն զի ամէն փառք չի փառաւորեր
իր ենթական, ինչպէս փառասիրութեան ոգին բարեգործութեանց
մէջ, փառքերուն է՛ն տաղտկալին, է՛ն տափակը եւ է՛ն ստորինը
ըլլալու հանգամանքները ունի:

Ժան Պերնառ՝ Փրանսական գրականութեան ժամանակակից
ներկայացուցիչներուն էն դնահատուածներէն բազմաբեղուն գրիչ
մը, վերջերս Բարիդ մեռնող մեծահարուստ սեղանաւորի մը բարե-
գործելու եղանակները լուրջ ու անաչառ քննադատութեան մը
բովէն անցընելով, ինչպէս իր ապրած օրերուն, նոյնպէս եւ իր մահ-
ուանէն ետքն ալ իր միլիոններուն գրեթէ երեք չորրորդ մասը
բարենպաստի հաստատութիւններու, կրթական, գիտական կա-
ճառներու յառաջադիմութեան սիրոյն, եւ մի միայն Institut Pas-
teurին 25 միլիոն ֆրանք կտակող մարդկային ընկերութեան այդ
յիշատակելի բարեգործին համար կը գրէր թէ՛ Օգիրիս, հակառակ
մեծ մարդասէրի մը, նշանաւոր բարերարի մը համբաւը չինելու
համար իր թափած բազմադիմի ճիգերուն երբեք չի յաջողեցաւ,
ոչ թէ անոր համար որ չէր տար, այլ իր նուիրատուութիւնները
միշտ ազմկալից էին: Անթիւ անհամար արձաններ նուիրեց անիկա,
վերջին անգամ Ալֆրէտ Եր Միլսէինը ձօնեց Բարիդի որ զայն
կանգնել տուաւ Փրանսական թատրոնին առջեւ: Ասոնք ամէնքը
սքանչելի եւ բարերարին յիշատակը անթառամ պահելու հանգա-
մանքները ունեցած պիտի ըլլային, եթէ այդ տառապէսն բաշխուող
նուէրներուն ամէնքը չողերով ու փողերով ներբողուած չըլլային
հրատարակուելով բազմաթիւ թերթերու մէջ, եթէ տրուած նպաստ-
ներուն յարգն ու վարկը նուաստացնող վճարուած ուշքլամներ լոյս
չտեսնէին այնքան շուայլօրէն որոնք կը ջատագովէին մինչեւ իսկ

արհեստագիտական նուրբ ճաշակը Օղիբիսին որու ապսպրանքին համեմատ պատրաստուած արձանները միշտ թերի, միշտ անյաջող կը ձուլուէին, վասն զի սեղանաւորը արձանագործութեան արհեստէն չէր հասկնար և արհեստագէտներու հետ կանխաւ որոշուած գումարներէն աճաքին զեղչեր կ'ընէր չհաւնելուն համար այն արձաններուն, որոնց այլանդակ ծրագիրները ինքը յղանալով կը ներկայացնէր անոնց:

Այսուհանդերձ ժամ Պէրնաուի քննադատութիւնները ինչքան ալ ճշգրիտ ու անշահախնդիր ոգիով մը արտայայտուած ըլլան, դարձեալ ոսկի տառերով պիտի քանդակուի անտարակոյս անունը այդ անդուգական բարերարին. մանաւանդ ճիշտագոյն մէկէ աւելի պատճառներ ունին երախտապարտ մնալու այնպիսի մէկու մը որ Հրեայ ծնողքի մը զաւակը ըլլալով իր միլիոնները տարբեր ծորակէ մը հոսելով, տարբեր աւազանի մը մէջ կրնային կուտակուիլ, և այնքան անխնայ նպաստողի մը նպաստելուն կերպերը ինչքան ալ օժտուած, չպարուած ըլլան փառասիրական ոգիով, դարձեալ մինչև իր վերջին շունչը, բարեսիրտ հոգի մը կրելով իր նմաններուն օգտակար հանդիսանալու բաղձանքն ու զգացումը սնուցանող այդ մարդուն շատ չտեսնէ գուցէ Աստուած ալ: Սակայն հետաքրքրական է զիտնալ թէ ատանկ բժախնդիր ու հաւկիթին մէջէն մազ փնտռող քննադատ մը կարդալով պատասխանը նամակի մը որ զրկուած է եկեղեցւոյ կողմէն ազգ. անհատի մը, հրաւիրելով այս վերջինը որպէս զի Չատկի առթիւ իր տարեկան նուէրը տայ, ինչ պիտի խորհէր արդեօք:

— Չէ՛, այս տարի տասնոց մը չունիմ՝ ձեզի համար տրամադրելի, կը գրէ զայրացած մարդուկը, անցեալ տարի Չատկին սընտուկ մը մոմ (12 դահեկան) նուիրած էի և քահանան մոռցաւ ծանուցանելու եկեղեցւոյ մէջ, եթէ կը խոստանաք այս անգամ երկուշը միասին ծանուցանել, ես ալ կը խոստանամ դարձեալ սնտուկ մը մոմ զրկել:

Պէտք է որ եկեղեցւոյ պաշտօնեան իթումին իրիկունը խորանին առջեւ աշխարհքիս էն տափակ ծանուցումը ընէ թէ՛ զոր օր. էրզինկեանցի Աբիսողոմ աղան 12½ դահեկան իւղագին նուիրեց, թէ՛ այն ինչը՝ զոյգ մը աղանի (որպէս զի վարդապետ հայրը լափլիզէ) ևն. ևն., և եթէ Տէր մի արասցէ ծանուցանող տէր-պապային քրտինքէն մթագնած ակնոցին տակէն խոյս տայ մէկուն անունը, այն ատեն վա՛յ է եկեր տէրտէրին ալ, թաղականին ալ գըլխուն, այո՛, թաղականին ալ, որ չպօւայ եկեղեցւոյ մէջ թէ՛.

— Տէր հայր, Աբիսողոմ աղային սնտուկը մոռցար....

Ալ այն օրը եկեղեցւոյ բակէն սկսելով մինչև շուկայ, մինչև

տուն երթալուն, դիմացը ելլողին կը պատմէ այն մեծ առեղծուածը զոր մտամուրաբան տէրտէրը գործեց մոռնալով ծանուցանել հանրային այդ մեծ բարեբարին, անունը, մինչ անդին Պատրիարքարանի քարտուղարները բարերար ըլլալու միջոցները սովորեցնող կանոնագիրքեր կը պատրաստեն:

Մեզմէ քիչերը, չա՛տ քիչերը կը խորհին թէ կրնան գտնուիլ կարօտեալներ, եկեղեցւոյ բակին մէջ կամ փողոցը ձեռք կարկառող մուրացիկներէն չատ աւելի կարօտ բայց մուրալու անկարող, անօթի մեռնիլը մուրալէն հազար անգամ աւելի նախամեծար սեպող խղճալի կարօտեալներ, անկեալներ, որոնց օգնութեան հասնիլն ալ բարեգործութիւն կը նշանակէ: Ուսումնասէր բայց նիւթական յետամնաց կացութեան մը մէջ գտնուող աղքատ պատանի մը պաշտպանողին անունը իրա՛ւ ոսկեզօծ տառերով չեն դրեր ո՛չ եկեղեցւոյ գաւիթը ո՛չ ալ բարերարներու ցանկին մէջ, սակայն այդպիսիներուն համար ահա պէտք է որ արձաններ կանգնուին:

Փառասիրութեան ոգիէն թելադրուած բարեգործութիւններու շարքին մէջ կան նաև շեղած, նպատակէն հեռու և սխալ ըմբռնուած նուիրատուութիւններ որոնք դարձեալ տուողին փառքը չեն աւելցնիր. մի միայն կուրօրէն տալուն մէջ չկայանար խնդիրը. նպատակուն կերպերը կարենալ զանազանելով է որ կը փառաւորուի նպատողը. սխալ ըմբռնուած նուիրատուութիւններու ենթակայ են մեր մէջ կիները ընդհանրապէս: Աղէու օրինակ մը պիտի նպաստէ բացատրելու մեր նպատակը:

Դիտեցէք, պղտիկ խորանի մը մէջ բեհզէ վարագոյրներու ետին պլպլացող կանթեղի մը առջև իւզանկար պատկեր մը կայ, Աստուածամայրն է ան, ոտքերը գոյգ մը արծաթէ կօշիկներ, մէջքը արծաթէ գօտի մը, ոսկիէ մատանիներով ծանրաբեռնուած են մատները երկու ձեռքերուն, կուրծքը Կեսարացի հարուստ հարսի մը հետ կարենալ մրցելու աստիճան պճնազարդուած է զարդոսկիներով, ոսկի օղեր, աղքատիկ աղջիկներուն բերնին ջուրերը վազցնելու աստիճան, նազանքներով կախուած են ականջներէն, գլուխը ոսկիէ պսակ մը որով աղքատ ընտանիք մը եօթը տարի կ'ապրի: Մարդ դիտելով այդ ճոխութիւնները որոնք բարեպաշտներու աչքերը կը շլացնեն իրենց շողշողուն ճառագայթներով, կը տարուի խորհիլ թէ իր զաւակը՝ Աստուածորդին Բեթլեհէմի մասրը ցնցոտիներու մէջ ծնելով և կեանքերուն էն պարզն ու անպաճոյճը ապրող այդ Աստուածընտիր Մայրը պէ՛տք ունի զարդարուելու, ինքզինքը օժտելու այդքան թանկագին քարերով ոսկիներով. որքան գոհ պիտի մնար Ան եթէ փոխանակ իր վիզը կախուած ոսկիներուն թիւը աւելցնելու, հինգ զրուշնոց գիրք մը

գնէիք աղքատիկ աղջկան մը, որուն յայտարարած է ուսուցչուհին թէ.

— Եթէ վաղն ալ առանց գիրքի դպրոց դաս, մինչեւ իջնելու թերեւ չներքեւ դնելուս պէս ետ պիտի վերադարձնեմ, մինչդեռ խնդճ աղջիկը եթէ 5 դահեկան գտնէ մայրիկին պիտի տանի որ հաց բերէ չուկայէն.

Ասանկով մանաւանդ մեղքն ալ չէք մտնել ժամկոչ եղբայրներու որոնք միշտ չուարած ու բաւերը բերաննուն մէջ կը ցամքին պատասխանելու համար ձեր հարցումներու յանկերգին.

— Ժամկոչ եղբայր, քրմից մը կախած էի անցած ամիս Աստուածածնայ վիզը, ո՛ր է:

— Ժամկոչ եղբայր, իմ տուած մատանիիս ալը ո՛ր դացեր է:

Վերջապէս հարցումներու տեղատարափ մը որոնց պատասխանելու հոգը ընդհանրապէս Համբարձման տօնին կը յետաձգէ վարպետուկ ժամկոչը: Չկայ մէկը որ ըսէ թէ, աղօթելու կուգաք հոս թէ Աստուածածնայ ոսկիներուն հաշիւը պահանջելու:

Անօթի մը կշտացուցէք աղնիւ քոյրերս, որք մը պաշտպանեցէք, կը վստահանեմ ձեզի աւելի մեծ բարեգործութիւն մը ըրած պիտի ըլլաք:

Հապա մոռնա՞մ մատաղները որոնք կը մորթուին աղքատներու համար և կը լափուին... հարուստի գաւալներէն: Ահաւասիկ սիւալ ըմբռնուած նուիրատուութիւններու շարքէն հատ մըն ալ զոր գաւառային բարեգործութիւն մը ըրած ըլլալու գաղափարով ի գործ դնեն:

Երբեմն բարեպաշտ տիկիներ, տարուան մէջ քանի մը ոչխար կը մորթեն աղքատ ընտանիքներու բաշխելու համար, բայց որովհետեւ երթալ ուղղակի անքատ մը անօթի մը գտնելով անիկա անձայն անշուշտ կշտացնելու մէջ պարծանք չկայ ու փառասիրութեան ոգին կը վիրաւորուի ատանկով, հետեւաբար մասնադիմ միսը հացի չերտերու մէջ պարփակուելով եկեղեցւոյ բակին մէջ կիտակի օր մը ժամկոչ եղբօր հսկողութեանը կը յանձնուի: Աղքատ մանուկներ որոնց քիթէն ու բերնէն կը միսայ խաշած միսին համո ու հոտը, կը վախճան մօտենալու սեղանէն չերտ մը վերցնելու համար, վասն զի ժամկոչ եղբայրը ճովանը երերցնելով.

— Հիմա առիթն է, կը պօռայ պատառատուն զգեստով եկող անօթիին որ դեռ չէ նայած միսին համը, մինչ անդին հարուստի գաւալներ, աղքատիներէն աւելի որկրամոլ ընդհանրապէս, երրորդ չորրորդ հինգերորդ անգամ ըլլալով կը տանին կը լափիղեն աղքատներու համար մորթուած մասնադիմ և ժամկոչ եղբայրը մի միայն կը ժպտի հարուստներուն երեսին, որոնց համար համադամ խորտիկներ կ'սպասեն իրենց տունը:

ՍԻՄՈՆ ԽՈՐԷՆ

ԱՉՔԻ ԴԵՄ ԱՉՔ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Քեռարդւոյս

Գրաւեր 3. Սարրաճեանի

Բազմաճիւղ, ծուռ ու մուռ, երկայն և մշտադաւար կանան-
չութեամբ պնտուած մայրի մը, որ խնամոտ կոյսի մը պէս գիտէ
իր քիչովը աչքերու թովչանք առթել, դարէ մը ի վեր գլուխը
անհունին մէջ, ոտքերը միշտ դէպի խորը՝ երկրիս անդունդին մէջ
կը բարձրանայ սիգագլուխ ու անվեհեր:

Կատարեալ սլորունիի մը պէս, իր շուրջը հմայքոտ անձանօթ-
ներ հաւաքելու գաղտնիքին տէր այդ կաղնիէն կամայ ակամայ
ստիպուած էին հեռանալ մարդիկ, քանի որ գիւղէն բաւական հե-
ռու ըլլալէն զատ, օրուան որոշեալ ժամերուն անոր շուրջը տիրող
սոսկալի հով մը ամբողջ մարդկային զանդուածներ բլուրն ի վար
նետելու կ'սպառնար:

Իր հաստ բունին չորս կողմը, դանակը, բազմալեզու գրքի
մը հանգոյն, որոշ կամ անորոշ զանազան նշաններ, տառեր փորած
էր, ճիշտ խոյլախտաւորի մը վիզին պատրանքը տալով դիտողին:
Ո՛վ գիտէ որոնց և քանի տարուան պեզումներ էին ատոնք. մէկը
միայն՝ ծառին ցածուկ և ամենաողորկ մէկ ճիւղին վրայ փորուածք
մը՝ իր կարկառուն և որոշ գիծերը պահած էր աւերիչ այլակերպիչ
ժամանակին ձեռքին մէջ, և որ մէջէ մէջ աղուցուած 1 և 2
սկզբնատառերը կը ներկայացնէր, սիրաղեղ նշանածներու մատա-
նիի մը խաբկանքը առթելով: Ի՞նչ պարագաներու տակ զրուած
էին այդ գիրերը, և կամ երկու նշանածներո՞ւ, թէ երկու ամուս-
նացեալներու, անգիտակցօրէն զիրար սիրող զոյգերո՞ւ, թէ իրար
կորսնցուցած, իրարմէ բաժնուած եղկելի արարածներու անունները
կը յիշեցնէին: Ո՛վ գիտէր:

Հովերուն քմահաճոյքին նշաւակ այդ մենաւոր ծառը, որ
պահ մը կատղած դազաններու և սրբնթաց չոգեկաւքի մը նման
կը ֆշար, իրիկուան այն ժամուն, ուր լեռներու և ծառերու մե-
ծադիր զանգուածները դէպի արեւելք, զբօսասէրներու գլուխնե-
րու վրայ, շուքերնին կը փռեն, ուր ցերեկուան տաքուն քնացող
մեղկ ծովը հեշտասէրներու մակոյկներուն թեւձակներուն տակ ժա-
նիկադարդ ձիւնն-ձերմակ թովչանքի չըջազգեստը կ'դգնու, ուր
դառնացեալ սրտեր թռչուններու վերացիկ դայլայլով թմրած երե-
ւակայութիւննին կազդուրել կը բաղձան, լերան աակ մայրին

անշուկ քնացողի մը նման քարացած՝ սգատխուր երեւոյթ մը կը գգենուր, գլխէն մինչեւ ոտքերուն ծայրը մթագոյն քողով մը ծածկուած։ Եւ սակայն քաղքէն գիւղ երկարող օձապտոյտ, անարուեստ անցքին վրայ այդին պտուղներով բեռնաւորուած գրաստով մը դարձող գեղջուկի մը կամ գիւղագնաց ընտանիքի մը շուքը կը պահէր վայրկեան մը։ Աջ կողմը, շեղ մակերեսի մը վրայ, ելակներու ածուներ մինչեւ ծովափ կ'երկարէին. խկ ձախը, ճոխ բուսականութեամբ ցամաք մը կը բրգանար, ուր վերելքի միջոցիդ վար վեր ստնդխածն չըջան մը ընել կը ստիպուիս։ Ոտքերուդ տակ հեռուն՝ քմածին փռուածքով մը Վոսփորի մէջ մասը կը նշմարուի լուսափրփուր պորտը երկինք դարցուցած։ Ու չես կշտանար այդ պատկերը դիտելէ, ոտքիդ մատներուն վրայ կը կայնիս (հակառակ արգէն բաւական թարծրկէի տեղ մը գտնուելուդ) տո՛ւ տեսարանը իր կատարելութեանը մէջ ըմբոշինելու համար։ Բայց զո՛ւր ջանք։ Ինչպէս կատարելութիւն պահանջես տա վնակէն, որուն մաղերը՝ Սև Ծովէն, իրանը Վոսփորէն և ստորին անդամները Մարմարայէն կիտուած են։

* * *

Ամրան մեղմօրօք երեկոյ մը Վոսփոր՝ Ելնի Մահալլէցիներուն ծանօթ այդ մենակեաց մայրիին տակ՝ կայտուուն ոստոստումներ, ծիծաղներ պար բռնած էին։ Թուփի մը ետեւ երիտասարդ մը գէրք մը կը թղթատէր ընկողմանած. հոս րազմանդամ բնտանիք մը երեկոյեան ընթրիքը պատրաստելու համար տունէն բերած կողովները կը քակէ, հո՛ն դեռատի զոյգ մը կ'մկմալով իրարու բաներ մը ըսելու տենջանքովը կ'այրի և մենէ քանի մը քայլ անդին, ճգնաւոր ծառին տակը խումբ մը երկսեռ երիտասարդներ ինքզինքնին յաթեռնայի մը ոլորտներուն յանձնած կը ճնկեն, կ'երգեն, կը կատակարանեն քիչ մը հանգիստէ ետք դարձեալ զոյգերնուն միանալով պարելու համար։ Ոգեւորութիւնը կատարեալ է։ Ծուրջանակի, ներկաները զանոնք գիտելով կ'զբօսնուն. մանաւանդ խումբին մէջէն զոյգ մը տմէնուն ուշադրութիւնը գրաւած է. այդ զոյգը իրար կը լրացնէ կարծես։ Կ'երգեն, կը պարեն, կը խոսակցին, կը ֆլիռֆեն բայց միշտ անբաժան. շուրջի ոգեւորութիւնը, բնութեան հրապոյրը զիրենք չշահագրգռեր. զիրար մտիկ կ'ընեն միայն, զիրար կը հոգան. իբր թէ իրենցմէ զատ հոն մէկը չըլլար։

Զեփեւու խաղալէն խաղալէն կը փրթի բլուրներուն կողմէն։ Խտուտտիկ ծաղիկներ իրենց կապոյտ կարմիր դեղին ուլունկէ աչուկները կը բացլսրեն և անոնց վերեւ մայրին կը սօսափէ հեղամըմունջ։ Յետոյ պահ մը դարձեալ յոգնութիւն մը անշարժ կը թողու ամէն բան։

Ի՞նչ երանութիւն, մայրիկին թափառայած բարեկամը հովիւն ալ
անա՛ դար վարէն նախիրը առջև ձգած կը յառաջանայ սրինգը
շրթներուն: Հովիւին երգը կը սորսորի հովիտէ հովիտ:

Մայրամուտ է. պարորդները թափ առած կը պարեն, կը դառ-
նան, կը վախեն:

Հմայքի ճիւղ այս պահուն ետիս, տերեւներու, խոտերու չոր
խշրտուկ մը կը լսեմ, ի՞նչ - ցատկեմ, կը ցատկեմ տեղէս իսկոյն
ու ընկերուհիս ալ ինձ կը հետևի: Եւ սակայն քովերնիս սողոսկող
օձի մը տեղ. - Ինչ որ կը կարծէի. - Կոյր այլ բարեկազմ աղջիկ մը
կը տեսնեմ, միակամի մը՝ որուն ողջ աչքն ալ արցունքի կաթիլ-
ներով պղտորուած էր: Կուլար, կուլար, բայց դէմքէն գոհունա-
կութիւն, երջանկութիւն կ'արտածորէր: Իմիոյն ճանչցանք: Զա-
պէն էր. դիւղացիներուն ծանօթ դժբախտը:

Դարերու հռովման հետ, գաղանախման մարդոց մօտ այնպիսի
սրանք երեւցած են որոնք իրենց թշուառութեանը, տառապանք-
ներուն ստեղծիչը, նոյնիսկ՝ սրտերնին առ յաւէտ արիւնոտած,
կեանքերնին ցամքեցուցած մարդոց բարորութիւն և երջանկութիւն
մաղթած են: Զապէլ տ'յդ դասակարգի հերոսահիներէն էր: Ինք
դեռ քիչ օրեր առաջ ամենուն սքանչացումը, համակրանքը գրա-
ւելու կարող աղջիկ մը եղած էր, գիւղին յաճերէն շատերը դար-
պասած էին իրեն. բայց մէկը միայն անոր սիրտը գրաւել յաջողած
էր: Նշանուած էին: Եւ Աստուածային սահասկնալի քմահաճոյք
մը ուղած էր որ, պաշտելի նազելին, նշանուելէն քանի մը շա-
բաթ վերջը աչքին մէկը արկածի մը զոհ աայ: Է՛հ, ինչպէս որ
մարդիկ իրար ամէն օր կը փորձեն, իրարու ներքինին, ինքնու-
թեան թափանցելու համար, Աստուած ալ մեր հաւատքը հասկնա-
լու համար երբեմն մեզ անկրելի ցաւերու, վիշտերու կ'առաջ-
նորդէ, որոնք ընդհանրապէս մեր հասկացողութեամբ անիրաւու-
թեանց կարգը կը դասուին, մինչդեռ շատ անգամ մեր երջանկու-
թիւնը և փառքը կազմելու սահմանուած են:

Լեւոն այս փորձութիւնը մեկնելու անկարող ապիկար մը՝
նշանը ետ ընելով կրկին անգամ Զապէլի համար աշխարհը մոլթ-
ցուցած էր...:

Եւ այսօր միակամին Զապէլ՝ նշանածին ուրիշի մը հետ վայե-
լած երջանկութեան ի տես կը հրճուէ՛ր թէ կը տառապէր, կ'աղօ-
թէ՛ր թէ կ'անիծէր: Ո՛հ, չէ՛, քանի որ դեռ կը սիրէր... ուրեմն
չէր կրնար անիծել:

Կայծակի արաւութեամբ իրարու յաջորդող այս խորհրդածու-
թիւնները, նստած տեղա՝ զիս թմբիբի մը մատնած էին և հակա-
ռակ ներքին խռովքս բարեկամուհիէս ծածկելու ճիգերուս, կը
խօսէի. բայց ի՞նչ կ'ըսէի...:

Յանկարծ, սուր, անպատկառ ծիծաղ մը արձագանգեց։ Սթափեցայ։ Վշտաբեկ ակնարկս շուրջս պտտեցուցած միջոցիս՝ Լեւոն և իր նոր նշանածը աչքիս հանդպեցան, որոնց այտերն ու ճակատը խորշոմեր, չրթները ակուններնէն վեր կձկուեր, և կճականուն մէջտեղ լայն բացուածք մը գոյացած, կը խնդային, Ջապէլի նայելով կը խնդային, զայն հրէշի մը պէս մատով իրարու ցոյց տալով... մինչդեռ Ջապէլ մացառներու ետին կձկուած դառնապէս կ'արտասուէր։

Երկի'նք, հողեղէն մարմիններու մէջ ինչ անմեռանելի գանձեր զետեղած ես։ Երբ նշանուած զոյգը Ջապէլը նշմարելով, անոր միականի, պարզուկ դիմագծութեան մէջ չարակամ նախանձը տեսնել կը կարծէին, խեղճ աղջկի՞ն՝ իր տեսքով սիրականին ուրախութեան ժամերը չմիագնելու համար թուփի մը ետեւ պահուած՝ զայն կը դիտէր։ Անշուշտ բոլորովին մէջտեղէն քաշուի, այդ կողմերէն հեռանալ իսկ մտածեց, բայց չկրցաւ։ Իր ոտիսին ուրախ ճիչերը զինքը կը վերացնէին։ Կեանքին մէջ մէյ մը սիրած էր ու դեռ կը սիրէր...

* * *

Հովիւը դառնուկները ժողված՝ տառապողի երգերը չրթունքներուն վրայ՝ կը քաշուէր։ Երբ հեռացաւ ալ ու սրինգին ձայնը անխելի մնաց՝ կարծեցի թէ հիմայ ալ թմբուկ կը զարնէ։ Դաւաագի բլուրներէն անդին Սև Ծովու ամենի, ընկուզիչ ծոցէն՝ դուռում մը ու որոտում մը կը լսուէր։ Մէկ պահէն միւսը երկինք թխորակ յղի ամպերով կը ծածկուէր։ Հողմահարի ազդեցութիւնը դործող սիւգին՝ ծառին ճիւղերէն կախուած գլխարկներ, բաճկոններ, հովանոցներ թռցնելու կարող փոթորիկ մը յաջորդած էր։

Ամէն մարդ ճամբայ ելաւ։

Տասնըմէկին շոգենաւը Ելնի-գիւղէն ծայր տուած էր արդէն։ Փոթորիկը սաստկացաւ։ Հով, ծով, երկինք վայրկենական անհամեմատ կատաղութեամբ մը սանձերնին խորտակած, հողն ու երկինք կը դղրդէին։ Դաշտը մնացած զուարճասէրներու խմբակ մը հաղիւ փախչելու վրայ՝ չարագուշակ ամպեր իրարու թև տուին, դեղին բեկեալ լոյս մը շողաց, բնութիւնը խլրատւում մը գոռում մը արձակեց։ Մահաշուք ստուեր մը ամէն բանի վրայ ծանրացաւ։ Ահ ու սարսափի մատնուած խմբակը հիմայ կը վաղէր բոյնը կորսնցուցած թռչունի մը պէս և երբ կէս ճամբան հասան. «Ո՛ր է, ո՛ր է» չչուկ մը լսուեցաւ։ Եւ ամէնը մէկ խելայեղ ետ վազել սկսան «Լեւոնը, Լեւոնը» աղաղակելով։ Ինչ եղած էր արդեօք։ Հետեւեցանք իրենց։

Սէրը՝ այսինքն Տէրը, Ջապէլի այսօրինակ ներողամտութեան

մէջ եւր վիրաւորուած զգալով «Աչքի դէմ աչք» պոռացած էր ամպերուն մէջէն: Մօտի այգիին ցանցերուն մէջ երեսի վրայ արիւնկուայ, նուազած գանուեցաւ Լեւոն: Անօրինակ շփոթութեան մը մէջ վաղած ատեն, սիւալ ճամբայ մը մտնելով, ցանցերուն վրայ ինկած և ձախ աչքին մէջ ճիւղ մը մտած էր:

Լալահառաչ վրան խոյացող նշանածը սիրողին գլուխը վերցուցած ատեն, Զապէլին դէմքը ձեռքերուն մէջ կարծելով, սոսկաց: Կոյր մը կար առջեւը հիմայ: Մէկ վայրկեանէն միւսը երջանկութիւն անուանուած տա անորոյը խոյս տուած էր իրմէ: Չէ՛, սիւալմունք մը կար մէջտեղը: Չեւքի գլուխը գետին զարկաւ քան թէ ձգեց, երթալ իր կայտառ, կաշմբուռն, գեղադէմ նշանածը գտնելու համար: Ու վազեց, վազեց ընդարձակ մարդերուն մէջ, մինչև որ ոտքերը ալ իրար անցան ու ինկաւ անզգայ:

Մայրիին Լ և Զ սկզբնատառերը կրող ճիւղը՝ Լեւոնի և Զարուհիի միացման անխօս վկան՝ շանթահար գետին փռուած էր:

Աստուած այս փայտէ allianceը հեգնանք մը նկատած էր: Այս սրտերը չէր կրցած համաձայնեցնել: Եւ հաղարաւորներու սիրոյն վրայ դարաւոր մայրին՝ ճերմակ մազերէն ամչցած՝ Աւետարան-Բնութեան վրայ բարձրացուցած սուտ վկայ բազուկը զոհ տալով, ամօթի մուրը առ յաւէտ ճակտէն վանած էր:

ԻՍԿՈՒՀԻ Կ. ԷՆՔՍԵՐՃԵԱՆ

Ի՞ՆՉ ՊԷՏԻ Է ԳԻՏՆԱՅ ՄԱՅՐ ՄԸ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԴԻԵՅՄԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊԸ

Նախորդ յօդուածով մը տեսանք թէ արուեստական դիեցումը ի՞նչ մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէր, երբ մայրը չկրնար իր զաւակը անձամբ դիեցնել: Տեսանք նաև որ, ի՞նչ գոյաբարութիւններ սլ կային կաթը զտուած տալու գործողութիւններուն մէջ:

Հիմայ կ'ուզեմ խօսիլ արուեստական դիեցման գործնական մանրամասնութիւններուն վրայ:

Եւացած կամ զտուած կաթը, այսինքն կենդանի սերմերէ զերծ եղող կաթը պէտք է տղուն տրուի հետեւեալ կերպով.

1. Պէտք է նկատի առնել նախ, որ մօր կաթը 37 աստիճան մարմնական տաքութիւն ունի: Այս պատճառաւ պէտք է զգուշանալ մանկիկին պաղ կաթ տալէ:

2. Կարելի եղածին չափ առաջին եօթը ամիսներուն մէջ կովուն կաթին բազադրութիւնը պէտք է մօտեցնել մօր կաթին բազադրութեան: Մայրական կաթը մէկ լիտրի մէջ տասնըհինգ կրամ բնապանիր կը պարունակէ (բնապանիրը ա՛յն գոյացութիւնն է որ պանիր կ'արտադրէ), 63 կրամ չաքար, 38 կրամ իւղ, և երկու երեք կրամ աղ:

Կովուն կաթը կը պարունակէ մէկ լիտրի մէջ երեսուն երկու կրամ բնապանիր, յիսունըհինգ կրամ չաքար, երեսունըեօթը կրամ իւղ և վեց կրամ աղ:

Այս երկու կաթերը իրարու հետ բազդատելով կը տեսնուի որ կովուն կաթը երկու անգամ աւելի բնապանիր և աղ կը պարունակէ քան մօր կաթը: Անոր չափ իւղ ունի և անկէ պակաս չաքար: Պէտք է բնապանիրը կէսի իջեցնել, վասն զի այդ գոյացութիւնն է որ կովուն կաթը անմարսելի կ'ընէ մանկիկին համար և անոր լուծում կուտայ ձերմակ պանիրի կտորներով:

Ճարտարարուեստական միջոցներով, աւելի օգտակար կաթ մը չինել խորհած են: Այսպէսով առաջ եկած է աւելի մարսողական կաթ մը: Նոյնպէս գաղափարը յղացուած է կաթը սերատելու մասնաւոր գործիքներու միջոցով: Այն ատեն կաթը թեթեւ համգամանք մը կ'առնէ և չա՛տ կը յարմարի ա՛յն պզտիկ երախաներուն որոնք չեն կրնար պարարտ կաթը մարսել:

Որեւի մայրեր, եթէ ձեր պզտիկը չափազանց վափուկ է, ծծել տուէք անոր սերատուած կաթէն: Ընդհակառակը, եթէ ձեր պէպէքը առողջ է չատ, եռացած կովու կաթ տուէք անոր, և կամ դտուած կաթ:

Առաջին չորս շաբաթներու միջոցին, կաթին մէջ կը խառնէք քիչ մը եռացած ջուր, և քիչ մըն ալ չաքարի փոշի, որովհետեւ պէտք չէ մոռնալ թէ կովու կաթը չատ աղքատ է չաքարի մասին:

Կաթէ կտրելու համար բնա՛ւ պէտք չէ գործածել բուսային հեղուկներ, ինչպէս գարիի, ալիւրի, բրինձի և այլ նմանօրինակ նիւթեր պարունակող հեղուկներ, որոնք միասակար են տղուն համար և դորս բնա՛ւ չկրնար մարսել տղան:

Կաթը կտրելու միա՛կ միջոցն է թարմ եռացած ջուր տալ, ինչ որ խիստ լաւ կը մարսեն տղաքը:

Կաթը ի՛նչպէս պէտք է տալ տղուն:

Բազմաթիւ և ալլաղան են այն գործիքները որոնց միջոցով կաթ կը խմցնեն փոքրերուն:

Երբեմն դգալով կուտան, երբեմն գաւաթով և թասով, և գրեթէ միշտ պիպէռոնով:

Մէկ տարեկանէն վար տղայոց պէտք չէ տալ գաւաթով, որովհետեւ պէպէքը չգիտեր տակաւին կլլել:

Դժբախտ տալու համար, թէ ժամանակ պէտք է, թէ համբերութիւն և թէ մասնաւոր խնամք: Ատիկա պէտք է գործածել ա՛յն տղոց համար որոնք բերանի տձեւութիւն ունին և կամ չատ վատուժ են:

Պիպէռօնն է միակ գործնական մէթոտը պղտիկներու սնուցման համար: Բայց պիպէռօնէ պիպէռօն տհազէն տարբերութիւն կայ, և լաւագոյն պիպէռօնը ա՛յն է որ. կը բաղկանայ 200—250 կրամ տարողութիւն ունեցող ապակեայ շիշէ մը, որ ունենայ միւնայնոյն ատեն 10—10 սանթիմ բաժանումներ: Այս տեսակը սա առաւելութիւնը ունի որ տղուն ո՛րչափ կաթ խմելը ցոյց կուտայ:

Պիպէռօնին բերանը գտնուող քառչուէ ծծանը մօր մը ստինքն է երախային համար: Այդ ծծանը դիւրաւ կը մաքրուի, ինչպէս գիտէք: Սոհեմ և զգուշաւոր մայրերը պէտք է երկու պիպէռօն և երկու ծծան ունենան իրենց տրամադրութեանը տակ, զորս պէտք է մաքուր պահել միշտ:

Կաթը լեցնելէ առաջ տաք ջուրով պէտք է նախ աղէկ մը լուալ պիպէռօնը: Չայն լեցնելէ վերջ, շիշը պէտք է թողուլ 50 աստիճան տաք ջուրի մէջ, կաթը նորէն տաքցնելու է երկու երեք վարկեանէն մինչև 37 աստիճանի բերելու համար:

Դիեցումէն վերջ, եթէ քիչ մը կաթ մնայ շիշին մէջ, պէտք է նետուի կաթը, մինչ ծծանն ու պիպէռօնն ալ մաքրուի, լուացուի տաք ջուրով: Այս գործողութիւնը լրանալէ վերջ, պիպէռօնը պէտք է պահել մետաղեայ տուփի մը մէջ զոր գոնէ օրը մէկ անգամ պէտք է մաքրել:

Որչափ կարեւոր պարագայ մըն է սակայն կաթին որակը և մաքրութիւնը, անանկ ալ նկատի առնելիք կէտ մըն է կաթին քանակութիւնը նորածինին համար:

Ընդհանրապէս պիպէռօնը չատ կը լեցնեն, և տղան իր պէտք եղած չափէն աւելի կը խմէ: Այս պատճառաւ, քանի քանի պէպէքներ հիւանդացած են:

Ուրեմն, սիրելի մայրեր, չըլլայ որ չափէն աւելի կերցնէք, խմցնէք ձեր պղտիկներուն:

Երբ երախան ուտելէ անմիջապէս վերջ կը փսխէ, գիտցէք որ պատճառը չատ կաթ խմելն է:

Երախան պէտք է չափով առնէ իր սնունդը: Նոնէն վերջ, առաջին չաքաթը, իւրաքանչիւր դիեցումին 30 կրամ, երկրորդ չաքաթը 45 կրամ, երրորդը՝ 60 կրամ, չորրորդը՝ 75 կրամ, հինգերորդը՝ 90 կրամ և այսպէս շարունակաբար:

Ինչպէս կը տեսնուի, արուեստական դիեցումը չա՛տ աւելի դժուարին է քան մայրական դիեցումը:

Երեք կարեւոր պայմաններ անխուսափելի են դիեցումի այս տեսակին համար, համբերութիւն, մաքրութիւն և լաւ կշիռ մը:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Ք Ր Ո Ն Ի Կ

Ազգ. Հիւանդանոցի 75րդ տարեդարձը. — Նախընթաց հինգշաբթի օր մեծ շուքով կատարուեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի հիմնարկութեան 75րդ տարեդարձը, որուն առթիւ ժողովրդային խումբ բազմութիւն մը փութացած էր Հիւանդանոց: Առտուն, ըստ սովորութեան, հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Ամեն. Տ. Օրմանեան Ս. Պատրիարք Հայրը, որ յետոյ նախագահեց Հիւանդանոցի հիմնադիր Պէղծեան Յարութիւն Ամիրայի և միւս բարերարներու հոգւոյն համար կատարուած Հոգեհանգստեան պաշտօնին: Պատարագէն ետք, Ն. Ամենապատուութիւնը նախագահեց աւանդական սեղանին, որուն ներկայ էին նաեւ եկեղեցականներ և ծանօթ անձնաւորութիւններ, թէ՛ պաշտօնական և թէ՛ անպաշտօն: Ս. Պատրիարքը դրուատեց արդի Հոգաբարձութեան ջանքերը և Տնօրէն Յակոբ էֆ. Համամճեանի, ինչպէս նաեւ միւս գլխաւոր պաշտօնեայնիւրուն գնահատելի աշխատութիւնները: Այս առթիւ հանգիսաւոր բարեմաղթութիւններ եղան նաեւ Հաստատութեան մեծագոյն բարերար վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար, որուն ներկաները մասնակցեցան սրտաղին «ամէնայնեւրով:

— Նոյն օրը Ս. Յակոբայ Որբանոցին մէջ ալ տեղի ունեցաւ դպրոցական հանդէս մը: Տեսուչ Նշան էֆ. Թորոսեան կարգաց տեղեկագիրը: Աղջկանց որբանոցին սանուհիներն ալ մասնակցեցան այս հանդէսին: Մասնաւոր գնահատութեան արժանացան մանկապարտէզի փոքրիկներուն խաղերը որոնց ուսուցման համար ճշմարիտ խնամք մը տարած էր Տիկին Գահրամանեան, աղջկանց որբանոցին վարիչ մանկապարտիզպանուհին:

Հարիւրամեակ մը. — Այս կիրակի օր, 10 Յունիս, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հարիւրամեակը պիտի տօնուի մեծ հանդիսաւորութեամբ: Պիտի պատարագէ Ս. Պատրիարք հայրը, և յետոյ պիտի նախագահէ այդ առթիւ Բերայի Արուեստանոցին մէջ սարքելի հանդէսի մը, որուն հրաւիրուած են նաեւ բաղմաթիւ եկեղեցականներ ու ծանօթ անձնաւորութիւններ: Այս հանդէսին կազմակերպութիւնը Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ յանձնուած է Բերայի վարժարանաց ընդհ. տնօրէն Գրիգոր էֆ. Մարգարեանի: Կը լսենք թէ այս առթիւ սարքուած հացկերոյթէն վերջ, գրաւոր բանախօսութիւններ պիտի ընեն, Տօքթ. Թորգոմեան, Հրանդ Ասատուր, Արշակ Ալպոյաճեան և Միքայէլ Բաքմաճեան էֆէնտիները: Առաջինը պիտի խօսի Բերայի եկեղեցիներուն, երկրորդը Բերայի վարժարաններուն, երրորդը Բերայի հայ բնակչութեան, և չորրորդը

Բերայի Թաղ. Խորհրդոց պատմութեան վրայ: Մայր եկեղեցւոյ Տ. Միքայէլ քննյ. Այճեան ալ պիտի խօսի Բերայի քահանայից պատմութեան վրայ: Հանդէսին բացումը պիտի կատարուի Կայս. քայլերգով, որուն պիտի յաջորդէ այս հարկւրամեակին իմաստը բացատրող ուղերձ մը: Էստեան վարժարանի սանուհիները պիտի երգեն տաղ մը, և Դուրեան Սրբազանի Հայրմէրը, զոր ուսուցած է սանուհիներուն՝ նախկին զպրեզանքիներէն Ուսուցիչ Դաւնիկ էֆ. Գանճեան:

Հայուհեաց վարժարանի այս տարւան հունձք. — Ատաբազարի Հայունհեաց վարժարանը այս տարի կ'ընծայէ 16 շրջանաւարտ օրիորդներ, որոնք են այբուբէնի կարգով. — Աղաւնի Յ. Գոյրգանճեան, Արմենուհի Ս. Կալաճիկեան Պոլսեցի, Արմենուհի Մ. Ճըրկայեան Ատաբազարցի, Արուսեակ Կ. Աղպապեան Տարսնցի, Բերուղ Յ. Անդրէասեան, Դալինիկ Ս. Թիմուրեան Պոլսեցի, Եւնիկէ Ս. Գուրուեան Ադրիանուպոլսեցի, Թարիա Յ. Պէրպէրեան Պարտիզակցի, Կիւլէնիա Մ. Մոմճեան Մարաշցի, Հայկանոյշ Կ. Թաթարեան Ադրիանուպոլսեցի, Հռիփսիմէ Մ. Աթանասեան Պարտիզակցի, Հրանոյշ Ռ. Շաքարագործեան Ատաբազարցի, Հրանոյշ Ն. Պողոսեան Վառնացի, Վիքթորիա Կ. Պողոսեան Նիկոմիդիացի, Քնարիկ Ղ. Մխքճեան և Յլորա Ս. Գասպարեան Ատաբազարցի: Վկայականներու բաշխումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Գշ. 12/25 Յունիս, կէս օրէ վերջ ժամը 7 1/2ին:

“ԾԱՂԻԿ,” Ի

ՆՈՐ ԶԵՌՆԱՐԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մաղիկի տղոց բաժնին հրատարակութիւնը, ուրախ ենք հաստատելու թէ, մեծ ընդունելութիւն գտաւ, ինչպէս Պոլսոյ, նոյնպէս ալ զաւառներու մէջ: Բաժանորդներու օրէ օր աւելնալը գրաւական մըն է թէ՛ յաջողութեամբ պիտի պսակուի մեր այս նոր ձեռնարկն ալ որ հաճոյքով ողջունուեցաւ նա՛ն Պոլսահայ մամուլէն, որուն կը յայտնենք մեր շնորհակալիքը: Մասնաւոր երախտագիտութիւն կը յայտնենք մեր ամէնէն ժողովրդական և ամէնէն տարածուած հայաթերթին Մանգումիի էֆեսարի, որ առաջին օրէն սիրայօժար բարեացակամութեամբ մը, հանրութեան ամէն դասակարգին անխտիր մատնանիչ ըրաւ մեր այս նոր ձեռնարկին ալ կարեւորութիւնը, յաջողութեան անկեղծ մաղթանքներով: Սրտագին շնորհակալութիւն նոյնպէս Աւեսաքերի և Բիւրակնի Պատ. Խմբագրութեանց, որոնք համակրական տողեր նուիրեցին այս աւթիւ իրենց յատուկ ազնուութեամբ:

Անկարելի է որ ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, որովհետեւ լաւ մեքենայ մը անթիւ եւ անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ դէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց եւ տաղտուկի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

Ս Ի Ն Կ Է Ր

Հայրաթիջ ԿԱՅՍ. ՊԱՆԱՏԱՆ The Singer Manufacturing Co
մեքենան լաւագոյնն է. սոյն մեքենան ամէնէն աւելի կատարելագործուածը, հաստատունը եւ դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բովանդակ աշխարհի մէջ՝ ամէն ոք Սինկերի մեքենաները կը գնէ:

Ձեռքի, ոտքի, ու ոտքի եւ ձեռքի միացեալայն
մեքենաներ կը գտնուին:

ՍԻՆԿԷՐԻ մեքենաները կը ծախուին մի միայն Սինկեր Ընկերութեան վաճառատանց մէջ:

ԲԵՐԱ	{	1. Մեծ փողոց, Պօն Մառէի դէմ, Թ. 343 և 343 կրկին.
	{	2. Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ.
ԿԱՆԱԹԱ	{	1. Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւը.
	{	2. Գարաքէօյ, Թրամվէյին կայարանին դէմ.
ՊԱԼԻՍ	{	1. Սուլթան Համամ, Թ. 2
	{	2. Սուլթան Պէյազիտ, Թրամվէյի կայարանին դէմ, Թ. 13
ՍԵԻՒՏԱՐ		Չարչը Պօյու, Թ. 120.

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ

Դասերը եւ նորոգութիւնք ձրի.

Կատարեալ երաշխաւորութիւն:

Մասնաճիւղեր գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ:
Սինկէրի Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ
Փողոց, Թ. 343 և 343 կրկին, Սարգիս Պէյ Տիւղօղլուի տունը:
6—10

Ն Ո Ր

Բ Ա Ռ Ա Փ Ի Ր Ք

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆԻ

Հրատարակեց՝ Ռ. ՍԱԳՍԵԱՆ

Ա. հատոր հրատարակուած. գին 20 դրուշ.

Բ. » ընդ մամուլ

Բաժանորդագրութիւնը կը շարունակուի ցվերը դեկտեմբերի.
2 հատոր միասին 30 դրուշ կանխիկ: Փափաքողք պէտք է փու-
թան դիմել հետեւեալ կեդրոնը:

ՍԱԳՍԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ, Ղալաթիա Գուրչունլու խան թիւ 7.

Կը գտնուի նաեւ բոլոր գրավաճառներուն քով: 6—10

ՔՐԷՍ ԻՏԷԱԼ ՔԱԼՕՏԵՐՄԻՆ

Բարիզի բժշկական կանոնին վկայեալ քիմիագետ H. Flageyի

կողմէ պատրաստուած:

Քալօտէրմին կոչուող իտէալ քոէմը մեծ համա-
բաւ մը շահած է իր շատ
մը յատկութիւններուն և
բարերար արդիւնքներուն
շնորհիւ: Կարելի է բա-
ցարձակապէս յայտարա-
րել թէ ան կը գերա-
զանցէ միւս բոլոր նմա-
նօրինակ արտագրութիւն-
ները, եւ ո եւ է նմա-
նօրինակ չունի քօլտ-քրեմ-
ներու հետ:

Քալօտէրմինի իտէալ
քոէմը լուծիլի ըլլալով
ո եւ է օճառէ աւելի լա-
ւազոյն կերպով կը մաքրէ

մորթը: Գերազանց քոէմն է անկա գէժի եւ մարմնի ճատածի
համար:

ԳՈՐԾԱՄՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Ձեռքերու համար.— Բացարձակապէս օգտակար ձմեռնակնե-
րու, ձեռքի թեթեւ պատառուածքներու համար, բաւական է ձեռ-
քերը չփել անոյ, ամէն իրիկուն: Օճառի տեղ երբ մարդ Քալօ-
տէրմին գործածէ, կակուղ եւ գեղեցիկ մորթ մը կ'ունենայ:

Դէմքի համար.— Քոէմէն թեթեւ խաւ մը տարածելու է դէմ-
քին վրայ, եւ կերցնելու է զայն աղէկ մը, նուրբ լաթով մը որ
քիչ մըն ալ խոնաւ ըլլայ, յետոյ մաքուր ջուրով լուալու է դէմքը:
Իսկ Քալօտէրմինի բուտրան գործածելու համար պէտք է քոէմէն
պզտիկ խաւ մը տարածել եւ յետոյ քսուիլ:

Դէմքի, ձեռքի վրայի բիծերը, եւայլն ջնջելու համար իրի-
կունը պէտք է Քալօտէրմինի խաւ մը տարածել եւ մինչեւ առ-
տու թողուլ այնպէս:

Պարոններ.— Քալօտէրմինի իտէալ քոէմը հրաշալիօրէն եւ
անմիջական կերպով իսկ կը դարմանէ ամէլիին պատճառած հուրքը:

ՔԱԼՕՏԵՐՄԻՆԻ ԻՏԷԱԼ ԲՈՒՏՐԱՆ

Քալօտէրմինի իտէալ բուտրան որ Քալօտէրմինի Քոէմին լրա-
ցուցիչն է բրնձածաղիկէ շինուած է եւ գրեթէ անտեսանելի է,
փափուկ, եւ եթերային:

Երկուքն ալ, այսինքն քի Քալօտէրմինի Քոէմը եւ քի յբուտ-
րան կը գտնուին անուշահոտութեանց գլխաւոր վաճառատուննե-
րու եւ դեղարաններու մէջ: